

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ  
שלשלת האור

שער  
שלישי

היכל  
תשיעי

# לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בא (חלק יא — שיחה א)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות  
שבוע פרשת בא, ד"ו"ד שבט, ה'תשפ"א (א)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע



## LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: [dedications@kehot.com](mailto:dedications@kehot.com)

## בא

מלאכה שאיננה או"נ ולהודיע שאו"נ מותר בהן. ולא יאמר הכתוב לעולם באחד מכל שאר ימים טובים כל מלאכה, ולא יפרש בהם היתר אוכל נפש כי „מלאכת עבודה“ ילמד ע"ז כו', ומפני שמזכיר שם (בחג המצות) כל מלאכה הוצרך לפרש<sup>7</sup>, „אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם“.

ומבואר מדברי הרמב"ן שלא אסרה התורה ביו"ט אלא „מלאכת עבודה“ וזה גופא מלמדנו שמלאכת או"נ לא נאסרה מלכתחילה היות ומלאכת או"נ אינה בכלל „מלאכת עבודה“.

ב. והנה ההיתר דעשיית מלאכת או"נ ביו"ט אפשר לבאר ב' אופנים<sup>8</sup>:

(א) גם מלאכות או"נ אסורות מצ"ע שהרי הן בכלל „כל מלאכה לא יעשה בהם“, אך כשנעשות לצורך או"נ – הוציאה אותן התורה מכלל „כל מלאכה“ – היינו, שצורך האוכל הוא טעם וסיבה להתיר איסור מלאכות אלו.

(ב) וכן נראה מדברי הרמב"ן הנ"ל – מלכתחילה אין מלאכות או"נ בכלל איסור מלאכה; והכתוב „אך אשר

א. כתוב בפרשתנו<sup>9</sup> – בקשר לחגה"פ – „וביום הראשון מקרא קודש גו' כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם“ – היינו שיו"ט אסור בעשיית מלאכה (כשבת), פרט למלאכות שהן לצורך אוכל נפש שהן מותרות ביום טוב.

ונשנה האיסור דעשיית מלאכה כ"פ<sup>10</sup> בתורה בכל חג בפ"ע – ובכולם נאמר: „כל מלאכת עבודה לא תעשו“, ולא פירש בהם הכתוב היתר עשיית מלאכת אוכל נפש.  
וצלה"ב טעם שינויים אלו.

והנה הרמב"ן<sup>11</sup> כתב ע"ז: „מלאכת עבודה“ כל מלאכה שאינה לצורך או"נ, כענין שנאמר<sup>12</sup> ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ובכל<sup>13</sup> עבודה בשדה ונעבדתם ונזרעתם<sup>14</sup> .. ומלאכה שהיא באו"נ היא מלאכת הנאה לא „מלאכת עבודה“, וזה מתבאר בתורה, כי בחג המצות שאמר תחלה „כל מלאכה לא יעשה בהם“ הוצרך לפרש „אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם“, ובשאר ימים טובים יקצר ויאמר „כל מלאכת עבודה לא תעשו“ לאסור כל

(1) יב, טז.

(2) אמור כג, ז. ת. כא. לה. לו. פנחס כה, ית. כה. כו. כט. א. יב. לה.

(3) אמור כג, ז. והובא בחנוך מצוה רחצ. וכ"כ

(8) ראה ג"כ צפ"ע על הרמב"ם הל' שבת פ"ב הט"ז ד"ה שמע שטבע. וראה בארוכה בהמועדים בהלכה עמוד ה' ואילך.

(9) ראה בהמשך דברי הרמב"ן: כי עבודה אצל רז"ל טורח ועמל שאדם עובד בו לאחר מל' עבודות. וראה אמרי בינה (להר"מ אויערבאך) דיני יו"ט ס"א שכתב עפ"י בדעת הרמב"ן דגם מלאכת

(4) יתרו כ, ט.

(5) שמות א, יד.

(6) יחזקאל לו, ט.

ולכאורה י"ל דפליגי בזה ב"ש וב"ה במס' ביצה<sup>12</sup>: ב"ש אומרים אין מוציאין לא את הקטן כו' לרה"ר וב"ה מתירין, ומפרש בגמרא דפליגי אי אמרינן „מתוך שהותרה לצורך (או"נ) הותרה (נמי) שלא לצורך“.

בפשטות יש לפרש, דב"ה סברי דב„אך אשר יאכל לכל נפש“ הופקעו מלאכות או"נ מגדר איסור מעיקרא, ולכן מותרות הן גם כשאין לצורך או"נ<sup>13</sup>; וב"ש סברי, ד„אשר יאכל לכל נפש“ הוא טעם להתיר מלאכות אלו, ובמילא לא התירתי תורה אלא כשעשייתן היא לצורך או"נ – וכשאין לצורך או"נ הרי הן באיסורין<sup>14</sup>.

ג. אדמוה"ז בשלחנו<sup>15</sup> כותב: ראשון ושביעי של פסח וחג השבועות כו' הן הנקראים ימים טובים וכל העושה מלאכת עבודה בא' מהן הרי זה לוקה מה"ת שנא' „כל מלאכת עבודה לא תעשו גו'“ ומהו מלאכת עבודה כל מלאכה שאינה נעשית באוכל או משקה כו' אבל כל מלאכה הנעשית באוכל או במשקה כו' נקראין כל מלאכות אלו כו' מלאכת אוכל נפש

(12) ביצה יב, א.

(13) ראה בארוכה לקמן ס"ד וס"ה. וראה שו"ת עמודי אור חאו"ח ס" כט אות ב' שזוהו ג"כ המחלוקת בירושלמי (שבת פ"ז ה"ב). ביצה פ"א ה"ג) גבי מבשל נבילה ביו"ט. וראה צפע"ג (שם) באו"א.

(14) ועפ"ז יש לבאר דיוק לשון המשנה (ביצה לו, ב). מגילה ז, ב), „אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד“ – ד„בלבד“ בא למעט בהחילוק וההיתר דמלאכת או"נ – דאינו אלא כשיש בפועל „אוכל נפש“, אבל המלאכות שלעצמן הן בגדר מלאכות (אסורות), ובוה דומין שבת ויו"ט גם במלאכות אלו – ראה בגמרא (ביצה לו, א ועוד) דאוקמא למתני' אליבא דב"ש.

(15) ס"י תצה ס"א יב.

יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" בא ללמד פי' הכלל ד„כל מלאכה לא יעשה בהם“ שאין המדובר אלא במלאכות שאינן לצורך או"נ. היינו, ש„אשר יאכל לכל נפש“ הוא סימין<sup>10</sup> וקביעות ההגדרה של אלו מלאכות שלא חל בהן האיסור.

ונפק"מ להלכה: המתענה<sup>11</sup> ביו"ט אי מותר מדאורייתא במלאכת או"נ. להסברא (דמלאכות אלו אסורות מצ"ע, אלא) שהותרו מטעם שהן צורך או"נ הרי מובן שהיתר זה אינו אלא במי שאוכל ביו"ט; אבל המתענה ביו"ט, מכיון שאין לו צורך אכילה במלאכות אלו נשאר לגבי' האיסור שבהן. משא"כ להסברא שמעולם לא נאסרו מלאכות או"נ ביו"ט – גם המתענה מותר לעשות מלאכות אלו.

או"נ באם עושה אותה כעבד העובד את רבו, חל עלי' התואר מלאכת עבודה – (במובן זה) ואסורה.

אמנם אי"ז סתירה למ"ש בפנים, כי מ"מ י"ל דס"ל שמלאכות או"נ מצ"ע אינן מלאכות האסורות ביו"ט אלא דכשנעשות באופן דעבודת עבד אז מקבלים התואר מלאכה ובמילא נאסרות. (10) בשטמ"ק כתובות (ז, א) בשם שיטה ישנה: כל אותן מלאכות שהותרו לצורך אכילה לא היו בכלל לא תעשה כל מלאכה והאי דכתב רחמנא אשר יאכל לכל נפש סימנא בעלמא הוא דכתבי'. וברא"ש יומא (פ"ח ס"ד) בשם הר"מ מרוטנבורג: כיון דהתורה התירה לנו או"נ ביו"ט הוה לדידן כל או"נ ביו"ט כמו חול.

(11) ברמ"א (או"ח סתקכ"ז ס"ב) ושו"ע אדה"ז (שם ס"ל. סתקצ"ז ס"ד – וראה אלי' רבה (סתקצ"ז סק"ד) החילוקי דיעות בזה) שהמתענה אסור לעשות מלאכת או"נ ביו"ט – אבל לא כתבו אם זה מה"ת או מדרבנן. וראה מחצה"ש (ס"י תקכ"ז שם). וראה צ"ח ביצה (יב, א על תודיה"ג רש"י כו') שכתב דאסור במלאכת או"נ מדאורייתא.

והנה עפ"י המבואר לעיל (ס"ב) – דב"ה סברי דמלאכות או"נ לא נכללו מלכתחילה בכלל האיסור – מובנת היטב סברת רש"י<sup>19</sup> דמותרות מדאור-רייתא גם אם אינן לצורך כלל. אמנם לדעת התוס' צלה"ב:

[דהרי לכאורה אפ"ל דהתוס' פלי-גי על רש"י וסברי בדעת ב"ה ש-צורך או"נ הוא טעם להתיר מלאכות אלו – דא"כ לא מהני מה שיש צורך היום קצת<sup>20</sup>, אם לא לצורך או"נ ממש, שזהו טעם ההיתר כנ"ל; ועכצ"ל כי גם לדעת התוס' סברי

שהתירה התורה כו' ובלבד שיהא בהן קצת צורך יו"ט – אבל לא כתב אם זה מדאורייתא או מדרבנן.

(19) ראה מג"ש (שם – וראה לקמן הערה 28). אמרי בינה דיני יו"ט (שם). ועוד.  
ומ"ש רש"י (שם) "כיון דהותרה לצורך הותרה מה"ת לגמרי", היינו, שהתורה הוציאה מלאכות או"נ מכלל מלאכות האסורות לגמרי. ומ"ש בתחילת הדיבור דלכו"ע יש הוצאה ליו"ט אלא כו" – היינו, שהוא בגדר מלאכה (ולא נתמטעה מן הכתוב, ולא תוציאו משא מבתכם ביום השבת" – ראה גמרא שם), אבל לא מלאכה אסורה – ונפ"מ אם יש מקום לגזירה, במידי דהוי טרחא דלא צריך" (כהמשך דברי רש"י. וראה שטמ"ק ביצה שם); כשנעשות באופן דעבודת עבד – ראה לעיל הערה 9.

(20) וגם: הרי הרמב"ן והר"ח (דס"ל כהרמב"ן – כנ"ל הערה 3) ס"ל דאו"נ הוי סימן, וס"ל ג"כ שצריך שיהא צורך היום קצת (ראה רמב"ן שבת קכד, ב ד"ה וב"ה מתירין. ר"ח הובא בתוס' ביצה שם). וראה גם הערה הבאה בדעת התוס'. ולכן, אף את"ל בדעת התוס' שס"ל או"נ הוי טעם, דמ"מ מותר גם כשיש צורך היום קצת כי ה"טעם" הוא משום שמחת יו"ט (ראה שאג"א סק"ב), ולכן הותרה (לא רק הנאה של או"נ ממש, אלא) גם שאר כל צרכי היום (וראה המועדים בהלכה ע' ו) – אינו מספיק לבאר הר"ח והרמב"ן, כנ"ל.

שהתורה התירה לעשותה לצורך אכילת יו"ט שנאמר „אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם“.

והנה מדברי אדמוה"ז בתחלתם „ומהו מלאכת עבודה, כל מלאכה שאינה נעשית באוכל או משקה“ משמע (כסברת הרמב"ן), ד„מלאכת עבודה“ פ"י מלאכה שאינה לצורך או"נ, ולכן מלאכת או"נ מותרת מעיקרא. אמנם ממש"ש בהמשך דבריו „שהתורה התירה לעשותה לצורך אכילת יו"ט“ משמע שגם מלאכות אלו הן בכלל מלאכות האסורות ביו"ט אלא שהתורה התירתן (בפסוק דידן) לצורך אכילת יו"ט – והיינו שצורך או"נ הוא הטעם להתיר מלאכות אלו, האסורות מצ"ע – ועפ"ז לכאורה סתרי דבריו אהדדי?

ד. והנה בפירוש דעת ב"ה „מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך“, פליגי רש"י<sup>16</sup> ותוס'<sup>17</sup>: רש"י מפרש שהותרה המלאכה גם אם אינה לצורך כלל – היינו שמדאורייתא מותרת המלאכה לגמרי, ורק מדרבנן צ"ל צורך קצת. והתוס' סברי דהיתר „שלא לצורך“ היינו שאין בה צורך או"נ אבל צ"ל צורך היום קצת – והיינו שגם מדאורייתא לא הותרה המלאכה לגמרי, ואינה מותרת אא"כ יש בה צורך היום קצת<sup>18</sup>.

(16) ביצה יב, א ד"ה אלא מדלא אפליג.

(17) ביצה שם ד"ה הג. כתובות ז, א ד"ה מתוך. וכ"ה דעת כמה ראשונים בשטמ"ק כתובות (שם) וביצה (שם). וראה ב"י סתקי"ח (ד"ה כל הוצאה). וכ"כ הפר"ח סתצ"ה בדעת הרמב"ם.

בתי' קושיות הראשונים על רש"י ראה שטמ"ק כתובות וביצה (שם). מג"ש ביצה (על התוס' שם). פר"ח (שם). שעה"מ הל' יו"ט פ"א. אמרי בינה דיני יו"ט (שם). ועוד.

(18) בשו"ע אדה"ז סתצ"ה ס"ג כתב: „מתוך

מיוחד שמהותן „מלאכת הנאה“, היינו שאינן זקוקות לכוונת האדם בעשיית המלאכות בכדי להפכן ל„מלאכת הנאה“, ולכן אין הפרש בין עשיית מלאכות אלו לתכלית וצורך של הנאה ותענוג לעשייתן שלא לשם תכלית וצורך זה או אחר<sup>22</sup>, דמכיון שהמלאכה ממהותה „מלאכת הנאה“ הרי לא נכנסה למלכתחילה בכלל „מלאכת עבודה לא תעשו“ – ולכן מותר לעשותן בכל אופן, גם אם אינן לצורך היום כלל.

ודעת התוס': גם מלאכות או"נ אינן שונות במהותן משאר המלאכות, אלא – באם נעשות לצורך הנאת האדם ביו"ט (צורך או"נ, או צורך אחר שהוא להנאת היום) אז אינן<sup>23</sup> בכלל האיסור ד„מלאכת עבודה“. אבל כשאינן לצורך היום, הרי הן בגדר „מלאכות עבודה“<sup>24</sup> האסורות ביו"ט –

(22) אבל העושה מלאכה לצורך מחר י"ל שאי"ז „מלאכת הנאה“ שהרי נעשית לשם עבודה שלא לשם הנאה (ראה שטמ"ק כתובות שם ד"ה וזה שכתב. וראה ג"כ לעיל הערה 9).

(23) ועפ"ז יומתק מ"ש התוס' (ביצה יב, ב ד"ה הכא נמי – בדעת ר"י דמבשל גיד אינו לוקה משום הבערה מטעם מתוך), דאף שאסור לו לאכול, אבל „כיון שהי' בדעתו של זה לאכול, היינו צורך יו"ט“ [וראה במפרשים (מג"ש שם ועוד) שכתבו שזהו שדחקו לרש"י לומר דכשלא לצורך כלל מותר משום מתוך], ולפי המבואר בפנים מובן, דמכיון שעושה לצורך אכילה ה"ז מלאכת הנאה שמלכתחילה לא נאסרה.

(24) ראה אמרי בינה שם ד"ה ונראה, ובד"ה וראיתי. וראה ג"כ פרמ"ג (שם אות ד): „וכן מיו"ט לחול אפשר כה"ג לוקה כו' י"ל דאוכל נפש לצורך היום אין בכלל הלאו דעבודה, משא"כ לצורך כלבים וכדומה אלו אין ראוי לאדם, הוה בכלל מלאכת עבודה.“

ב"ה שמלאכות או"נ הן מלאכות מותרות<sup>25</sup> – ולפי"ז אי"מ]

מכיון שמלכתחילה לא נכללו מלאכות אלו בכלל האיסור, צ"ל מותרות גם כשאינן לצורך היום כלל?

בהסבר מחלוקת זו דרש"י ותוס' י"ל: נתבאר לעיל בשם הרמב"ן שמלאכות או"נ אינן „מלאכות עבודה“ אלא „מלאכות הנאה“ ואינן נכללות בהאיסור ד„כל מלאכת עבודה לא תעשו“ – ולרש"י הפי' דסברא זו דמלאכות דלצורך או"נ הן בעצם סוג

(21) ראה פרמ"ג פתיחה להל' יו"ט (פ"א סוף אות ו) שהביא „כדמות ראי' (מתוס' ביצה יב, א ד"ה השוחט) שסוברים כהר"מ ז"ל ד„מלאכת עבודה“ אין בכלל (זה מלאכת) או"נ לצורך היום“.

וראה גם בשמחת יו"ט (להרא"ל צונץ על התוס' שם) שכתב לתרץ קושיית התוס' [אהא דמוקי בגמרא דין דהשוחט עולת נדבה ביו"ט לוקה אליבא דב"ש דלית להו מתוך – דלכאורה גם לב"ה לוקה דהרי ס"ל דנדרים ונדבות אינן קריבין ביו"ט] וז"ל:

י"ל בפשטות דודאי אי אמרינן מתוך דליכא איסורא כלל רק מכח גזירת הכתוב לכם ולא לגבוה ליכא רק לאו הבא מכלל עשה וליכא מלקות, אבל לב"ש דלית להו מתוך כו', ממילא הלאו הוא כמו בכל מלאכה שאינה לצורך או"נ. ומסיים „ואפשר להעמיד זה בכוונת התוס' בתירוצם“.

בצפ"ענ ציין לתוס' סנהדרין (סג, א ד"ה על) שכתבו שם: והא דאמרינן כו' דמבשל גיד הנשה ביו"ט לוקה כו' לא חשבינן להו לאו שבכללות דכתיב כל מלאכת עבודה לא תעשו כו', דהתם מפרש טפי דכתיב עבודה דמשמע כל מלאכה שהיא עבודה

– אבל אין משם ראי' דפליגי על הרמב"ן, כי הדין ד„מבשל גיה"נ לוקה“ מוקי לה בביצה (יב, ב) כב"ש דס"ל דלא אמרינן מתוך, ואו"נ הוי טעם ולא נמעט מ„מלאכת עבודה“, וכפנים.

ב"ה דאו"נ הוא סימן וגדר של סוג המלאכות שאינן נכללות באיסור „מלאכת עבודה“ [ועפ"י יוקשה עוד יותר בדברי אדה"ז כנ"ל ס"ג].

ה. אולם אפשר לבאר בסברת ה' תוס' דגם ב"ה סברי דאו"נ הוי טעם להתיר מלאכות אלו האסורות מצ"ע<sup>27</sup>, – אלא שבאופן ההיתר ס"ל לב"ה<sup>28</sup> שאין הכוונה שלצורך או"נ נדחה<sup>29</sup> האיסור במלאכות אלו ( – היינו ש' חשיבותו של צורך זה דוחה איסור

(27) ראה לעיל הערה 21. אבל גם כמבואר כאן מובנים דברי התוס'.

(28) ולהעיר ממ"ש המג"ש (בדעת רש"י, שם ד"ה ועוד): דה"פ דאך אשר יאכל לכל נפש כגון הבערה ובישול וכיו"ב הוא מותר כו', סברי כיון דנקט קרא המלאכה ולא כתב אך אוכל נפש יעשה לכם, ש"מ שכוונת התורה להתיר המלאכה לגמרי כו'. וכתב עוד שם: ואפ"ל (אבל אי"ז דעת רש"י) דמ"מ כיון דתלתה התורה באוכל נפש בעינן שיהא צורך קצת דומיא דאוכל נפש שהוא צורך היום.

[אמנם דעת רש"י דס"ל דלא בעינן צורך כלל, כבר נתבאר לעיל בפנים די"ל דלדידי' לא נאסרו כלל (כדעת הרמב"ן), ויל"פ כן גם בל' המג"ש (בדעת רש"י) „ש"מ שכוונת התורה להתיר המלאכה לגמרי כו", דהיינו שהוציאנו מכלל האיסור לגמרי. ולהעיר ג"כ משמ"ק ביצה (שם): „כי אסר רחמנא הוצאה בשבת אף יו"ט ה' בכלל. אלא שחזר והוציא מן האיסור כשהתירה כו' (ולכן) אפילו שלא לצורך כלל שריא מדאורייתא כו' ואפ"ה כיון שההוצאה חשובה מלאכה ביו"ט דאצטריך רחמנא להתירה דין הוא שישגזרו בה חכמים במידי .. דלא צריך“.

וראה ג"כ לעיל הערה 19].

(29) וראה ג"כ שו"ע אדמוה"ז סתק"י בקו"א סוסק"ב: דודאי מלאכת או"נ הותרה לגמרי ביו"ט .. וא"א יו"ט דחוי אצל מלאכת או"נ .. יו"ט הותרה לגמרי לצורך אכילה.

ולכן<sup>25</sup> סברי תוס' שצריך להיות צורך היום קצת.

בסגנון אחר קצת:

רש"י סובר<sup>26</sup> דב„אך אשר יאכל לכל נפש .. יעשה לכם“ הגדירה התורה מלאכות אלו כסוג בפ"ע („מלאכת הנאה“) מצד עצמם וגוף פעולתן.

ותוס' סברי דב„אך אשר יאכל .. יעשה לכם“ הגדירה התורה מלאכות אלו לפי מטרתם וכוונת עשייתן – שכשנעשות לצורך הנאת האדם הרי הן „מלאכות הנאה“ ומלכתחילה לא נכללו בכלל „מלאכת עבודה“.

ועפ"ז י"ל דגם התוס' ס"ל בדעת

(25) וכן מוכרח לומר בדעת הרמב"ן (ראה לעיל הערה 20). ואולי י"ל שכ"ה גם דעת החינוך (שם) שכתב: שאמרו ז"ל כו' כל דבר הצריך לאדם לכו ביום בין שהוא דבר מצוה כו' ובין שאינו דבר מצוה אלא צרכי הגוף לכו ביום כו' כל דברים אלו מותרין ובכלל היתר דאוכל נפש נינהו.

ובמנ"ח (ס"ק ה) הקשה: דברי הרהמ"ח צע"ג דנראה מדבריו דהא דמותר הוציא ס"ת וכדומה הוא מטעם כיון דצריך לו הוי כאו"נ כו' ובש"ס מבואר דהוצאה לכו"ע מתוך שהותרה לצורך כו' (וראה חמדת ישראל (פלאצקי) קונטרס נר מצוה אות פה שכתב שדעת החינוך הוא כדעת היראים עמוד זמנים מצוה קיג שכ' דפליגי ב"ש ובי"ה אם יאכל לכל נפש הוא רק אכילה או כולל הנאת הגוף כולם עיי"ש. וכ"כ בס' תועפות ראם על היראים (השלם, נדפס מכת"י סי' דש אות חי).

אבל י"ל דס"ל (וראה לעיל הערה 3) כמבואר בפנים בדעת התוס' ומ"ש „ובכלל היתר דאו"נ נינהו“ י"ל דכוונתו כמבואר בפנים, שמכיון שההיתר דאו"נ נלמד ממלאכת עבודה, לכן המלאכות שיש בהן צורך (ואינן „מלאכת עבודה“) נכללות ג"כ בהיתר זה.

(26) ראה מג"ש הובא לקמן הערה 28.

וזוהו פי' דברי ב"ה: „מתוך שהותרה לצורך כו" – מכיון שלצורך אר"נ הותרה המלאכה, היתר בעצם המלאכה – הותרה שלא לצורך, לכל שאר הלא צורך" שמחוץ לה, צורך קצת; בין שהוא מקצת מהצורך דאר"נ ממש, בין שהוא צורך אשר יש בו צד השווה, „מקצת" (בתוכן, איכות) מהצורך דאר"נ.

ולכן סברי התוס' בדעת ב"ה דהותרו רק באופן שיש צורך קצת של היום<sup>34</sup>.

ו. והנה עפ"י הנ"ל – די"ל דגם ב"ה סברי ד, „אך אשר יאכל .. יעשה לכם" הוא טעם להתיר מלאכות אלו – י"ל דאדמוה"ז ס"ל כן<sup>35</sup>, ויתבאר היטב דבריו בשלחנו – ובהקדים:

לכאורה אי"מ<sup>36</sup> מדוע שינה הכ-

(34) ועפ"י (דגם לב"ה הוי „טעם") יומתק מ"ש סתמא דגמרא שבת ס, ב: יו"ט ושבת כי הדדי נינהו דתנן כו' (וראה תוס' שם ד"ה אין ביו) – וראה לעיל הערה 14.

(35) ועפ"י המבואר בפנים יומתק לשון אדה"ז בשולחנו (סתצ"ה ס"ג): „שכל מלאכות אר"נ מתוך שהתירה התורה לעשותן (כשזה) לצורך אכילת יו"ט (לכן) הותרו לגמרי אפי' שלא לצורך אכילת יו"ט.

ועפ"י הנ"ל י"ל דמה שמסיים, ובלבד שיהא בהן קצת צורך יו"ט, זהו מדאורייתא, כפנים בדעת התוס'. ועפ"י מדויק ג"כ לשון אדה"ז כסי' תקיא ס"ו: ואעפ"י שהבערה הותרה אפילו שלא לצורך אכילה מ"מ לא הותרה אא"כ יש בה צורך יו"ט. דמלשון „לא הותרה" משמע שזה מדאורייתא. וראה פר"ח סתצ"ה אות א ד"ה ולכן נ"ל.

(36) ראה ג"כ לקו"ת צו ד"ה ששת ימים (הב' טו, ב).

עשיית מלאכה ביו"ט, ולכן אינן מותרות אא"כ צרכן הוא רק לאוכל נפש), אלא שמצד הצורך הותרו המלאכות לגמרי; ולכן גם אינו צריך לצמצם במלאכת אר"נ שתהא כולה כדי צורך<sup>30</sup> אכילת היום, וכמו"כ מותר<sup>31</sup> לשחוט בהמה גם אם אינו צריך אלא לכזית מבשרה, דמכיון שיש במלאכה זו איזה צורך של אר"נ ה"ה מותרת לגמרי<sup>32</sup> גם אם חלקה ואפילו רובה אינם לצורך זה.

ובזה יש להסביר גם שיטת ב"ה שהתירה התורה מלאכות אלו<sup>33</sup> גם לשאר צרכי הנאה.

והביאור: מלאכות אלו (שהותרו) אף אם עושין אותן לשאר צרכי הנאת האדם ולא לצורך אר"נ יש בהן צד השווה למלאכות צורך אר"נ – שכולן צורך האדם – ולכן נחשב צורך זה דשאר הנאות האדם עכ"פ כ„מקצת" לגבי הצורך דאר"נ, ומכיון דחזינן שהמלאכות לצורך אר"נ הותרו גם אם רק קצת הוא לצורך אר"נ – כמו"כ די לן בהצורך דשאר הנאות שהוא „מקצת" (באיכות) צורך אר"נ.

(30) ביצה יז, א. רמב"ם הל' יו"ט פ"א ה"י. שו"ע אר"ח שם וסי' תקי"ב ס"א וס"ג.

(31) ביצה כה, א. רמב"ם הל' יו"ט פ"א ה"ב. שו"ע אר"ח סתק"ג ס"א.

(32) ראה לעיל הערה 23. ועפ"י המבואר כאן בפנים י"ל ג"כ דמכיון שעושה זה לצורך אכילה ה"ז מה שהותר ואינה נחשבת מלאכה בעת עשייתו. וראה צפע"נ הל' שבת שם.

(33) ולהעיר ג"כ ממש בשו"ת אר"ז תשנ"ד (הובא בתו"ש בא מילואים סל"ח): מה סברא לומר מתוך כו' מאין יסוד ומאין רגלים לדבר מילתא בלא טעמא, ונ"ל ליתן טעם לדבר מתוך שהותרה לצורך והוקלש האיסור והוקלש נמי דאפי' שלא לצורך אין לוקה עליו כו'.

ונאמר „כל מלאכת עבודה לא יעשה בהם“, מכיון שאין מקום לטעות עי"ז ש„מלאכות או"נ" לא נאסרו מעיקרא (וכפי הרמב"ן), שהרי כבר נתבאר בפעם הראשונה שהוזהרנו על איסור עשיית מלאכה ביו"ט שגם מלאכות אלו אסורות מצ"ע<sup>37</sup> (והותרו מטעם שהן לצורך או"נ).

והנה בשו"ע מביא איסור עשיית מלאכה בכל החגים, ולכן מביא הכתוב שבכל החגים, וכל העושה מלאכת עבודה .. הרי"ז לוקה .. שנאמר כל מלאכת עבודה לא תעשו" ומוסיף לבאר ומהו מלאכת עבודה כל מלאכה שאינה נעשית באוכל או משקה וכו' – היינו בפסוק זה אין המדובר אלא בנוגע למלאכת עבודה, ולא נתפרש דין מלאכת או"נ, ואח"כ ממשיך לבאר דין מלאכת או"נ ומקורו „אבל כל מלאכה הנעשית באוכל .. נקראין .. מלאכות או"נ שהתורה התירה לעשותה .. שנאמר „אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם“ (דאמרו „אך“ – משמע דממעטה ומוציאה (מכלל איסור) – „התירה“).

#### ז. וההוראה בעבודת ה'!

מזה שהתורה התירה מלאכות ה' אסורות ביו"ט לצורך אכילת יו"ט נראה עד כמה שמחת יו"ט הו"ע

(39) ויתירה מזו – ראה ח' חת"ס (ביצה יב, א ד"ה ואמנם): דבפ' בא לא כתיב מלאכת עבודה אלא אשר יאכל לכל נפש דמשמע דבעי עכ"פ צורך או"נ קצת, והיינו משום דלא שרי' מטעם מתוך בלא צורך קצת כו' משו"ה כתיב אך אשר יאכל לכל נפש (ולא כ' מלאכת עבודה, כי זהו ללמד) דבעי דוקא צורך נפש במקצת מיהת.

תוב בפרשתנו לכתוב „כל מלאכה לא יעשה בהם“ ובמילא צריך לפרש היתר עשיית מלאכת או"נ – הרי הו"ל לכתוב (כבשאר החגים) „כל מלאכת עבודה וגו'" ובמילא מובן שמלאכות או"נ שהן „מלאכת הנאה“ מלכתחילה לא נכללו בהאיסור?<sup>37</sup>

והביאור: איסור עשיית מלאכה ביו"ט נזכר לראשונה בפרשתנו, ולכן דייק הכתוב (ולא כתב „כל מלאכת עבודה לא יעשה בהם“ שמשמעותו שמלאכת או"נ – „מלאכת הנאה“ מלכתחילה לא נאסרו – אלא) „כל מלאכה (סתם) לא יעשה בהם“ ומלמדנו שכל המלאכות אסורות הן ביו"ט, ומוסיף<sup>38</sup> „אך אשר יאכל .. יעשה לכם“ שע"ז מובן שהמלאכות אלו התירתי התורה – מטעם שהן לצורך אכילת האדם – ובפ' אמור (וכו') מקצר

(37) ועד"ז קשה לפמ"ש הרמב"ן בהמשך דבריו, ד„מלאכת עבודה“ ה' אפשר לומר שאו"נ בטורח אסור, וקרא דאך אשר יאכל גו' משמיענו דכל או"נ מותר – דהול"ל גם בפ' בא „כל מלאכת עבודה לא תעשו“\* (כי ל"ל לשנות מכל שאר היו"ט – כשדין כולם שווה), ולהמשיך „אך אשר יאכל“ להשמיענו דאו"נ מותר גם בטורח?

(38) וראה ג"כ טור סתצ"ה: „כל מלאכה כו' אסורה ביו"ט חוץ ממלאכת או"נ דכתיב אך אשר יאכל גו' ותנן אין בין יו"ט לשבת כו'“. ולהעיר מלשון הרמב"ם בסהמ"צ מצוה שכתב: כמו שכתוב בא' מהם אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם וה"ה לשאר יו"ט. – והוא דלא כמ"ש המ"מ שבהערה 3 – ראה חמדת ישראל שם.

(\* ואפשר ללמוד מזה דשאר מלאכות גם הקלות אסורין – ראה רמב"ן שם – במדת אם אינו ענין לקשות שנאמר באמור, תנהו לשאר מלאכות גם הקלות.

ז. א. דנוסף על שמחת האדם בעת  
קיום המצוה<sup>42</sup> – „שמחה של מצוה“,  
פועלת הארת המועדים שירגיש שמחה  
זו במשך כל היום.

(משיחת יום ב' דחגה"ס  
ושבת חוהמ"ס ה'תשכ"ח)

עיקרי בהמועדים וכמו שנאמר<sup>40</sup> „מו-  
עדים לשמחה“.

והנה ידוע דהארת המועדים מאירה  
בכ"י<sup>41</sup>. ועפ"י הנ"ל דהשמחה הו"ע  
עיקרי ביו"ט, מובן שגם שמחת יו"ט  
צריך האדם להרגישה בכל השנה.

(40) נוסח התפלה דשלוש רגלים. וראה לקו"ת  
צו (שם) דרושים לשמע"צ פח, ד. ועוד.

(41) לקו"ת ברכה צח, ב. ספה"ש תש"ג ע' 75  
ואילך.

(42) ראה רמב"ם סוף הל' לולב. לקו"ש ח"א  
ע' 228 ואילך.

